

Varkenshouderij Heijmans te Elsendorp

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de
aanvulling daarop**

25 februari 2008 / rapportnummer 1890-65

1. OORDEEL OVER HET MER

Maatschap Heijmans is voornemens een nieuwe varkenshouderij te starten aan de Keizersberg 39 te Elsendorp. Op deze locatie zullen drie nieuwe stallen worden gerealiseerd voor 11.894 varkens (7.826 vleesvarkens, 3.060 gespeende biggen, 650 guste zeugen, 154 opfokzeugen, 200 kraamzeugen en 4 beren). De maatschap heeft reeds een gesloten varkensbedrijf te St. Oedenrode met ca. 300 zeugen.

Voor de realisatie van de nieuwe varkenshouderij wordt bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel, een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) aangevraagd. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

De Commissie heeft bij toetsing aan de vastgestelde richtlijnen en de wettelijke inhoudseisen tussentijds tekortkomingen geconstateerd, die zij essentieel achtte voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de verdere besluitvorming. Deze tekortkomingen hadden betrekking op:

- de uitwerking en onderlinge vergelijking van de alternatieven;
- het realiteitsgehalte van de alternatieven;
- het ontbreken van een berekening van de cumulatieve geurhinder;
- onduidelijkheden over de berekeningen van de ammoniakdepositie.

Daarnaast had de Commissie nog een aantal vragen en opmerkingen die niet essentieel waren voor de besluitvorming, maar wel een bijdrage hieraan kunnen leveren.

Aanvullende informatie is op 25 januari 2008 aan de Commissie ter beschikking gesteld. Zij heeft de aanvulling direct bij haar beoordeling betrokken. De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie in het MER samen met de aanvulling daarop aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven in de besluitvorming. Uit het MER en de aanvulling blijkt met name dat:

- sprake is van enige toename van depositie op reeds overbelaste natuurgebieden en Natura-2000;
- de geuremissie fors toeneemt;
- er gemiddeld genomen nauwelijks verhoging in de fijn stofemissie optreedt ten opzichte van de vergunde situatie. Er is wel sprake van een lichte toename ter hoogte van de zuidwestelijke terreingrens, maar van een overschrijding van de grenswaarden is nergens sprake.

De Commissie wijst erop dat toepassing van het MMA zal leiden tot vermindering van de overbelaste situaties voor geur en ammoniak.

De aanvulling heeft niet ter inzage gelegen. Insprekers zijn dus niet in de gelegenheid geweest kennis te nemen van de inhoud van de aanvulling. De Commissie beveelt aan om deze notitie bij de eerstvolgende mogelijkheid openbaar te maken.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 De uitwerking van de alternatieven en vergelijking

MER

In het MER had de initiatiefnemer het voorkeursalternatief uitgebreid beschreven, maar het MMA en met name de referentiesituaties had hij slechts op hoofdlijnen uitgewerkt. De milieueffecten¹ van andere alternatieven dan het voorkeursalternatief waren onvoldoende beschreven en de vergelijking van milieueffecten was puur kwalitatief uitgevoerd, uitmondend in een tabel met plussen, minnen en een optelsom daarvan. Door deze werkwijze gaat informatie verloren waardoor de vergelijking tussen de alternatieven moeilijk beoordeeld kan worden.

Daarbij was het uitgangspunt voor deze vergelijking tussen alternatieven onjuist: het uitgangspunt voor de vergelijking tussen alternatieven moest primair de feitelijke, huidige situatie zijn, en niet de vergunde (niet werkelijk bestaande) situatie. Door uit te gaan van de vergunde situatie werden de effecten van het voornemen immers vergeleken met momenteel niet optredende milieueffecten. Daardoor ogen de effecten van het voornemen beperkter dan ze in werkelijkheid zijn.

Zowel een gedetailleerde, waar mogelijk kwantitatieve uitwerking van de alternatieven en hun milieueffecten als het uitgaan van de juiste referentiesituatie zijn voor een goede vergelijking onontbeerlijk.

Aanvulling

In de aanvulling heeft de initiatiefnemer kwantitatief de belangrijkste milieueffecten van het MMA en de referentiesituaties uitgewerkt, zodat deze vergeleken kunnen worden met de effecten van het voorkeursalternatief. Om dat te vergemakkelijken zijn de belangrijkste milieueffecten van de referentiesituaties, het voorkeursalternatief en het MMA in één overzichtelijke tabel kwantitatief weergegeven. In de aanvulling is tevens primair de huidige, bestaande situatie terecht als uitgangspunt voor de vergelijking (referentie) genomen.

De Commissie merkt op dat het MER laat zien dat de individuele geuremissie bij het voorkeursalternatief en het MMA fors toeneemt, maar binnen de norm blijft. Gemiddeld genomen treedt er nauwelijks verhoging in de fijn stofemissie op ten opzichte van de vergunde situatie. Er is wel sprake van een lichte toename van de concentratie fijn stof ter hoogte van de zuidwestelijke terreingrens, maar hierbij worden geen wettelijke grenzen overschreden.

Wat betreft de ammoniakdepositie wordt voldaan aan het interim toetsingskader. Echter, ten opzichte van beide referentiesituaties is er sprake van enige toename van de ammoniakemissie en -depositie. Gezien deze toename in ammoniakdepositie op reeds overbelaste Natura 2000-gebieden zijn significante gevolgen van het voornemen voor de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied niet uit te sluiten², zelfs wanneer het MMA wordt vergund. De Commissie adviseert het bevoegd gezag om daarom de volgende stappen in de beschermingsformule van de Natuurbeschermingswet te doorlopen (deze bestaan uit de zogenoemde ADC-toets). Hierbij dient (anders dan

¹ Het betreft hier ammoniakemissie en -depositie, geur, fijn stof en geluid.

² Van Dobben & Van Hinsberg (2008), Overzicht van kritische stikstofdeposities voor habitattypen en Natura 2000-gebieden. De auteurs van dit rapport stellen: "Wanneer de atmosferische depositie op een locatie hoger is dan het kritische niveau van het aldaar voorkomende of gewenste habitatype, dan bestaat er een duidelijk risico op significant negatieve effecten (dat wil zeggen: het niet halen van het instandhoudingsdoel)".

conform de werkwijze bij m.e.r. voor een intensieve veehouderij) ook gekeken te worden naar mogelijke alternatieve locaties.

■ De Commissie adviseert het bevoegd gezag om daarom de volgende stappen in de beschermingsformule van de Natuurbeschermingswet te doorlopen (ADC-toets).

2.2 Het realiteitsgehalte van de alternatieven

MER

Het beschreven MMA was zeer ambitieus, maar de realiseerbaarheid ervan onbekend:

- De technieken waaruit het MMA was opgebouwd zijn nog niet allemaal geaccepteerd en de milieugevolgen ervan zijn onbekend.
- Daarnaast werd uit het MER niet duidelijk of het voornemen zou passen binnen de door de gemeente opgestelde “Ontwikkelingsplan” en “Basisinventarisatie”.

Aanvulling

De initiatiefnemer heeft er in de aanvulling voor gekozen om in de effectberekeningen van het MMA uit te gaan van die onderdelen, waarvan de emissiewaarden bekend zijn. Hierbij heeft hij, vanwege de plaatselijke geursituatie, gekozen voor toepassing van een combinatie-luchtwasser. Voor de onderdelen van het MMA die wel in ontwikkeling, maar nog niet erkend zijn (voermaatregelen, balansballen), heeft hij gewerkt met voorzichtige inschattingen van de emissiereducties, gebaseerd op literatuur en indicaties van de producent. De Commissie kan zich vinden in deze methodiek, en beschouwt de voor het MMA beschreven verwachte emissies als reëel.

Uit de aanvulling blijkt ook dat het “Ontwikkelingsplan” en de “Basisinventarisatie” van de gemeente voor Keizersberg 39 uitgaat van een ammoniakemissie van 5658 kg³. De initiatiefnemer laat zien dat hij met de huidige emissiereducerende technieken in het voorkeursalternatief een ammoniakemissie van 5.228,8 kg heeft, en dus binnen de grenzen van het “Ontwikkelingsplan” en de “Basisinventarisatie” blijft.

2.3 Het ontbreken van een cumulatieve geurberekening

MER

In het MER had de initiatiefnemer enkel de individuele geurhinder van het bedrijf in beeld gebracht. Gezien de omvang van het initiatief, de omliggende woningen en de binnengekomen zienswijzen moest echter ook een berekening van de cumulatieve geurhinder uitgevoerd worden.

Aanvulling

De aanvulling en de bijlage over V-stacks gebied maken duidelijk dat enkele objecten in de nabijheid van het initiatief een hoge geurbelasting ondervinden, al blijft de geuremissie van het individuele bedrijf binnen de geurnormen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Het is niet duidelijk of de objecten met hoge geurbelasting aan te merken zijn als burgerwoningen (geurgevoelig object) of als agrarische bedrijfswoningen (geen geurgevoelig object). Om te kun-

³ Dit komt overeenkwam met een bedrijfsgrootte van 500 zeugen gesloten, met de technieken zoals die algemeen werden toegepast ten tijde van het opstellen van deze plannen.

nen beoordelen of er op deze locaties sprake is van een toename, moeten de beschreven effecten vergeleken worden met de uitgangssituatie in 2000.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om ten behoeve van de besluitvorming nog in beeld te laten brengen welke objecten kunnen worden gekenmerkt als geurgevoelig en in hoeverre er sprake is van een toename van de geurbelasting op geurgevoelige objecten.

2.4 Onduidelijkheden berekeningen ammoniakdepositie

MER

De Commissie miste informatie over de ammoniakdepositie, met name de onderbouwing van de berekende depositie vanuit het voornemen.

Aanvulling

Met behulp van berekeningen op basis van het model AAgro-stacks heeft de initiatiefnemer de ammoniakdepositie –zoals berekend in het MER- onderbouwd. Uit deze aanvulling blijkt dat hij zowel voor het voorkeursalternatief als het MMA heeft gerekend met relatief hoge uittreedsnelheden van de lucht uit de combinatie-luchtwassers. Dit is mogelijk, maar dan moeten er wel technische voorzieningen zijn aangebracht op de luchtwasser om zo'n hoge gemiddelde luchtsnelheid te waarborgen.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om in de besluitvorming over de milieuvergunning deze voorwaarde om hoge uittreedsnelheden te bereiken mee te nemen.

3. OVERIGE OPMERKINGEN

Naast bovengenoemde onderwerpen heeft de Commissie suggesties gedaan voor twee aandachtspunten die weliswaar niet kunnen worden aangeduid als essentiële tekortkoming, maar wel voor de besluitvorming relevant kunnen zijn.

3.1 Toegepaste ventilatiedebieten en effecten op energiegebruik

MER

In het MER was niet ingegaan op de gevolgen van de alternatieven op energie. Gezien de effecten van luchtwassers op het energieverbruik, en de consequenties van de toegepaste hoge luchtsnelheden op het energiegebruik, adviseerde de Commissie om voor alle alternatieven inzicht te geven in de effecten op energie.

Tevens constateerde de Commissie dat bij het opstellen van het dimensioneringsplan voor de centrale afzuigkanalen en de luchtwassers afgeweken is van de richtlijnen van het klimaatplatform, welke volgens de stalbeschrijvingen in de Rav dienen te worden gehanteerd. Genoemde afwijking heeft overigens geen gevolgen voor de berekende milieueffecten.

Aanvulling

In de aanvulling is de initiatiefnemer niet op dit onderwerp ingegaan.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om in de verdere besluitvorming nadere informatie te laten aanleveren over het energiegebruik van de verschillende alternatieven, en deze informatie mee te wegen in de besluitvorming.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag om bij de verdere besluitvorming een aangepast dimensioneringsplan te vragen

3.2 Maten hokken

MER

Uit de tekeningen van de stallen bleek niet of voldaan kon worden aan de eis uit het Varkensbesluit dat ieder dier minimaal 0,8m² leefoppervlak tot zijn beschikking moet hebben.

Aanvulling

Uit de aangeleverde informatie blijkt dat beide stalsystemen voldoen aan de oppervlakenormen van het Varkensbesluit.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Mts. Heijmans

Bevoegd gezag: college van burgemeester en wethouders gemeente Gemert-Bakel

Besluit: vergunning Wet milieubeheer

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C14.0

Activiteit: nieuwe vestiging van een varkenshouderij

Betrokken documenten

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 2 maart 2007

richtlijnenadvies uitgebracht: 26 april 2007

kennisgeving MER in het Gemerts Nieuwsblad: 9 november 2007

aanvraag toetsingsadvies: 7 november 2007

ter inzage legging MER: 12 november 2007 tot 24 december 2007

toetsingsadvies uitgebracht: 25 februari 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Drs. C.A. Balduk (secretaris)

Ir. S. Bokma

Ir. N.G. Ketting (voorzitter)

Ir. M.C.J. Smits

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Stichting Rechtsbijstand namens de maatschap H.C.G. & P.G.M. te Elsendorp
2. Waterschap Aa en Maas, 's-Hertogenbosch

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Varkenshouderij Heijmans te Elsendorp en de aanvulling daarop

Maatschap Heijmans wil een nieuwe varkenshouderij starten aan de Keizersberg 39 te Elsendorp. Op deze locatie zullen drie nieuwe stallen worden gerealiseerd voor 11.894 varkens. De maatschap heeft reeds een gesloten varkensbedrijf te St. Oedenrode met ca. 300 zeugen. Voor de realisatie van de nieuwe varkenshouderij wordt bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel, een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) aangevraagd. Voor de besluitvorming hierover wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2244-4